

© Trustees of the British Museum

Fraai versierde gender

Deze gender (de xylofoon in een gamelan-orkest) met een fraai beschilderde Garuda (het rijdier van de hindoeïstische god Vishnu) en twee gekroonde Naga's (mythologische slangen), staat nu opgesteld in het Brits Museum in Londen als onderdeel van de Raffles collectie en is waarschijnlijk afkomstig uit Soerakarta. Volgens Bastin (1971) liet Raffles twee gamelan sets naar Londen transporteren, waarvan een in het Brits Museum te zien is. Opmerkelijk is dat de overige instrumenten van de Raffles gamelan in de Djokjakarta-stijl zijn, terwijl deze gender in de Soerakarta-stijl gemaakt is. Bij het transport zijn kennelijk enkele stuks verwisseld.

Zonder gamelan is er geen wajangvoorstelling mogelijk (zie ook pag. 12). In de eerste beschrijvingen van een gamelanorkest door Nederlanders c.q. Europeanen is de waardering voor de muziek nogal gevarieerd: van droefgeestig en lieflijk tot wild en primitief. Het instrumentarium van de gamelan werd vanwege zijn eigenaardigheden intensief be-

studeerd: de metallofoons, de xylofoons, de drums, de gongs, maar ook de fluit (*suling*) en de viool (*rebab*). Men onderscheidt wel 30 tot 40 instrumenten. In die eerste beschrijvingen wordt een opsomming gemaakt van de verschillende ensembles, onderverdeeld in stemming, functie en eigenaam. Opvallend is dat de dirigerende functie van de trommelende kendangspeler (een *kendang* is een trommel die aan twee kanten bespeeld kan worden) niet onderkend wordt.

Pas in 1879 als in Arnhem bij de *Nationale en Koloniale Nijverheidstentoonstelling* voor het eerst in Europa een gamelanorkest optreedt, wordt de theosofische componist Daniël de Lange zodanig door de gamelanmuziek gegrepen dat hij zelf composities gaat maken, niet om te imiteren, maar om te evolueren. edwassenaar@yahoo.com